

I – MỤC TIÊU BÀI HỌC

- HS hiểu biết thêm về cuộc đời và sự nghiệp sáng tạo nghệ thuật của các họa sĩ thời kì Phục hưng.
- Hiểu được ý nghĩa và cảm thụ vẻ đẹp chuẩn mực của những tác phẩm được giới thiệu trong bài.

II – CHUẨN BỊ

1. Tài liệu tham khảo

- Những tài liệu tham khảo như ở Bài 26.
- *Nghệ thuật Phục hưng*, NXB Mĩ thuật, 1998.
- Sưu tầm thêm những bài viết, bài phân tích về ba tác giả giới thiệu trong bài.

2. Đồ dùng dạy – học

Giáo viên

- Tranh hướng dẫn trong bộ ĐDDH *Mĩ thuật 7*.
- Các phiên bản tranh của ba tác giả giới thiệu trong bài.

Học sinh

Sưu tầm thêm tranh phiên bản và các bài viết về mĩ thuật thời kì Phục hưng.

3. Phương pháp dạy – học

Sử dụng phương pháp dạy học như trong các bài *Thường thức mĩ thuật* trước.

III – GỢI Ý TIẾN TRÌNH DẠY – HỌC

Hoạt động 1

Tìm hiểu về thân thế, sự nghiệp của ba họa sĩ Ý thời kì Phục hưng

- Ở bài trước (Bài 26), HS đã được giới thiệu những nét khái quát về mĩ thuật Ý thời kì Phục hưng. Để củng cố kiến thức bài cũ và tạo cảm hứng cho HS học bài mới, GV có thể đặt những câu hỏi :

+ Qua bài học trước, em thấy mỹ thuật Ý thời kì Phục hưng có những đặc điểm gì ? (thường dùng đề tài tôn giáo, thần thoại ; các họa sĩ đã chú ý diễn tả con người cân đối về tỉ lệ, có biểu hiện về nội tâm sâu sắc ; có nhiều họa sĩ tài năng, uyên bác...).

+ Em hãy kể tên một số họa sĩ đã đóng góp vào các thành tựu của mỹ thuật Ý thời kì Phục hưng ?

(Mỗi giai đoạn phát triển của mỹ thuật Ý thời kì Phục hưng đều gắn liền với tên tuổi của các họa sĩ. Một số các họa sĩ tiêu biểu là : Giốt-tô, Bốt-ti-xen-li, Lê-ô-na đơ Vanh-xi, Mi-ken-lăng-giơ, Ra-pha-en, Gioóc-giôn, Ti-xiêng, Tanh-tô-rê...).

– Trên cơ sở trả lời của HS, GV củng cố lại trọng tâm của bài giảng (Bài 26) và giới thiệu bài mới :

+ Một số họa sĩ đã để lại nhiều dấu ấn trong các tác phẩm, họ đã tạo ra một phong cách hiện thực mẫu mực, hoàn thiện, là tấm gương cho nhiều thế hệ họa sĩ học tập ;

+ Do thời gian có hạn, bài này chỉ giới thiệu khái quát về cuộc đời và tác phẩm của ba họa sĩ tiêu biểu ;

– GV đặt câu hỏi :

+ Giai đoạn Phục hưng cực thịnh hay Đại Phục hưng có những họa sĩ nào ?

(Có nhiều họa sĩ nổi tiếng trong đó tiêu biểu là ba họa sĩ : Lê-ô-na đơ Vanh-xi, Mi-ken-lăng-giơ, Ra-pha-en).

Họa sĩ Lê-ô-na đơ Vanh-xi (1452 - 1520)

– GV cần lưu ý các điểm sau :

+ Ông là một thiên tài về nhiều mặt : nhà bác học, kiến trúc sư, nhà điêu khắc, họa sĩ và nhà lí luận tài năng.

+ Con người trong tranh của ông được diễn tả bằng sự phối hợp tuyệt diệu giữa giải phẫu với hình họa nên rất sống động, mẫu mực và gợi cảm. Các tác phẩm tiêu biểu là : *Chân dung nàng Mô-na Li-da* (hay còn gọi là La Giô-công-đơ), *Buổi họp mặt kín*, *Đức Mẹ và Chúa Hài đồng*...

+ Ngoài hội họa, Lê-ô-na đơ Vanh-xi còn tạo nhiều pho tượng có giá trị. Ông cũng là người tổng kết những thành tựu của thế kỉ trước về phép phối

cảnh đường nét, phối cảnh đậm nhạt để diễn tả chiều sâu không gian. Ông còn viết sách về giải phẫu cơ thể ; có những phát minh về khoa học, kĩ thuật như nghiên cứu quy luật vận hành của gió, mây và những hiện tượng của thiên nhiên...

– GV kết luận :

- + Lê-ô-na đơ Vanh-xi là đại diện tiêu biểu cho thế hệ những người “khổng lồ” trong mọi lĩnh vực của thời kì Phục hưng ;
- + Dù với đề tài nào thì con người trong tranh ông cũng xuất hiện từ cuộc đời thực. Linh hồn của những bức tranh hay pho tượng của ông chính là con người sinh động với tất cả vẻ đẹp hoàn thiện và sung mãn của nó.

Hoạ sĩ Mi-ken-lăng-giơ (1475 – 1564)

– GV tập trung vào các nội dung sau :

- + Mi-ken-lăng-giơ là nhà điêu khắc, nhà thơ, hoạ sĩ và kiến trúc sư. Ông là người đã xây dựng nóc tròn của Nhà thờ Thánh Pi-e, sáng tác những bài thơ trữ tình, vẽ tranh trên vòm Nhà thờ Xích-xtin và là tác giả của nhiều pho tượng bất hủ (trong đó có tượng *Đa-vít*, tượng *Môi-dơ...*) ;
- + Ông là một trong những nghệ sĩ vĩ đại phản ánh sâu sắc nhất mâu thuẫn của thời đại mình qua các tác phẩm. Mi-ken-lăng-giơ tin tưởng đến cùng truyền thống hiện thực và chủ nghĩa nhân văn của thời kì Phục hưng. Ông đã hết lời ca ngợi vẻ đẹp con người theo lí tưởng thẩm mĩ của thời kì Phục hưng ;
- + Các tác phẩm tiêu biểu của ông ngoài pho tượng *Đa-vít* và *Môi-dơ* còn có các pho tượng : *Hoàng hôn*, *Bình minh*, *Ngày*, *Đêm* đặt trong nhà thờ của dòng họ Mê-đi-xít cùng với pho tượng *Đức Mẹ*.

Bức tranh *Ngày phán xét cuối cùng* vẽ trên tường vách nhà thờ Xích-xtin được đánh giá là tác phẩm quan trọng nhất của thời kì Phục hưng.

– GV kết luận :

Mi-ken-lăng-giơ là hoạ sĩ – nhà điêu khắc tài năng. Nghệ thuật của ông có một ý nghĩa lịch sử, ảnh hưởng rất lớn đến người đương thời và các thế hệ sau này.

Hoạ sĩ Ra-pha-en (1483 – 1520)

– GV chú ý các nội dung sau :

- + Ông là hoạ sĩ đầy tài năng mặc dù cuộc đời rất ngắn ngủi, chỉ có 37 năm.
- + Ông nổi tiếng rất nhanh ở Phơ-lô-răng-xơ, được Giáo hoàng chú ý và giao trách nhiệm trang trí các phòng trong điện Va-ti-căng. Do đó, người ta còn gọi ông là hoạ sĩ của Đức Giáo hoàng ;
- + Sự nghiệp hội hoạ của Ra-pha-en vừa đồ sộ, vừa đa dạng. Tác phẩm của ông tiêu biểu cho sự trong trẻo, nền nếp với các nhân vật phụ nữ dịu dàng, diễm đạm và đầy nữ tính ;
- + Một số bức tranh nổi tiếng như *Trường học A-ten*, *Đức Mẹ của Đại công tước*, *Đức Mẹ ngồi trên ghế tựa...* Đặc biệt, bức tranh *Đức Mẹ ở nhà thờ Xích-xtin* không chỉ phản ánh hai mẹ con với tình mẫu tử mà còn đề cập đến lòng hi sinh, sự dâng hiến đứa con mình cho một sứ mệnh cao cả của Đức Bà Ma-ri-a.

– GV kết luận :

Ra-pha-en để lại sự nghiệp hội hoạ đồ sộ. Ông vẽ nhiều tranh về đề tài Đức Mẹ đạt đến sự mẫu mực về bố cục và hình hoạ.

Hoạt động 2

Tìm hiểu một số tác phẩm tiêu biểu của mỹ thuật Ý thời kì Phục hưng

Bức tranh *Mô-na Li-da* của hoạ sĩ Lê-ô-na đờ Vanh-xi

– GV chú ý một số điểm sau :

- + Bức tranh được sáng tác vào năm 1503, còn có tên gọi khác là La Giô-công-đơ.
- Bức tranh chân dung nổi tiếng *Mô-na Li-da* được tác giả vẽ trong một thời gian dài và rất công phu. Trong tranh, con người được đặt giữa thiên nhiên và đó là điểm khác biệt của lí tưởng thẩm mỹ thời kì Phục hưng với các giai đoạn trước đó : con người là trung tâm của vũ trụ ;
- + Lê-ô-na đờ Vanh-xi đã tạo nên sự quyến rũ cho bức tranh bởi bên cạnh vẻ đẹp đôn hậu và nụ cười bí ẩn của thiếu phụ còn có ngọn núi xa xa như ẩn,

như hiện hoà vào với nhân vật. Bầu không khí trong tranh như thấm đậm làn hơi nước và phủ lên hình vẽ một lớp nhẹ, trong suốt làm cho nhân vật trở nên sống động và huyền bí ;

- + Mô-na Li-da được diễn tả rất sống động, đầy sinh khí với một thế giới nội tâm phức tạp. Do đó bức tranh luôn luôn được các nhà bình luận, phê bình nghệ thuật của mọi thời đại say sưa tán thưởng.

Tượng *Đa-vít* của Mi-ken-lăng-giơ

– GV phân tích :

- + Tượng *Đa-vít* được Mi-ken-lăng-giơ sáng tác trong 2 năm, khi ông mới 26 tuổi ;
- + *Đa-vít* là một thiếu niên anh hùng trong thần thoại, có sức mạnh phi thường đã đánh bại Gô-li-át, người khổng lồ, đại diện cho thế lực phi nghĩa. Pho tượng được người dân thành Phơ-lô-răng-xơ coi như tượng đài chiến thắng ghi lại sự trưởng thành của xã hội Phơ-lô-răng-xơ ;
- + Tượng tạc bằng đá cẩm thạch cao 5,5m. Mọi tỉ lệ trong bức tượng đều là mẫu mực của tỉ lệ giải phẫu cơ thể con người, về sự hài hoà giữa nội dung và hình thức, về cái đẹp hoàn chỉnh trong một tác phẩm nghệ thuật.

– GV có thể đặt câu hỏi để củng cố kiến thức cho HS hoặc kết luận ngay :

- + Pho tượng *Đa-vít* không những đạt được vẻ đẹp mẫu mực, hoàn hảo của một tác phẩm nghệ thuật mà còn có nội dung và hình thức hoà quyện chặt chẽ với nhau ;
- + Mặc dầu tượng *Đa-vít* được tạc trong một tư thế đứng nghỉ ngơi nhưng vẫn khắc hoạ được khí phách kiên cường, quả cảm của chàng thiếu niên ;
- + Pho tượng *Đa-vít* được các trường mỹ thuật trên thế giới dùng làm mẫu vẽ và được các nhà điêu khắc sau này lấy làm mẫu mực để học tập, nghiên cứu và sáng tạo.

Bức tranh *Trường học A-ten* của Ra-pha-en

– Để hiểu hơn về Ra-pha-en, GV có thể nhắc lại một số ý :

- + Hoạ sĩ Ra-pha-en nổi tiếng với những bức tranh về Đức Mẹ và Chúa Hài đồng ;
- + Ngoài ra, ông còn vẽ nhiều bức tranh chân dung và tranh về đề tài lịch sử, đề tài tôn giáo.
- Về bức tranh *Trường học A-ten*, GV tập trung vào phân tích một số nội dung sau :
 - + Bức tranh miêu tả cuộc tranh luận của các nhà tư tưởng, các nhà bác học thời cổ đại Hi Lạp về những bí ẩn của vũ trụ và tâm linh.
 - + Đây là một bức bích hoạ cỡ lớn và được coi là tác phẩm đặc sắc của hoạ sĩ.
- GV yêu cầu HS xem tranh và phân tích :
 - + Nổi bật giữa khung cửa vòm là hai nhà triết học thời cổ đại Hi Lạp, đại diện cho hai trường phái đối lập nhau, có tên là Pla-tông và A-ri-xtốt. Tiêu biểu cho trường phái duy tâm là Pla-tông đang chỉ tay lên trời, tượng trưng cho niềm tin ở Thượng Đế, còn A-ri-xtốt là người đại diện cho trường phái duy vật thì chỉ tay xuống đất, nơi cuộc sống đang diễn ra hằng ngày ;
 - + Xung quanh hai nhà hiền triết đó là đám đông thánh giả, gồm các nhà khoa học, thiên văn học, triết học... như đang mải mê theo dõi và bị lôi cuốn bởi cuộc tranh luận căng thẳng giữa hai nhà hiền triết.
- GV kết luận :
 - + Bức tranh đã dùng một hình ảnh rất tượng trưng nhưng khái quát là *Trường học A-ten*, để mô tả sự rục rĩ của thời đại hoàng kim trong lịch sử văn hoá nhân loại. Các nhân vật trong tranh mặc dù có những quan niệm khác nhau về nhân sinh, về vũ trụ song họ đều đại diện cho trí tuệ của loài người.

Hoạt động 3

Đánh giá kết quả học tập

- GV đưa ra một số câu hỏi đơn giản, dễ hiểu (không đi vào chi tiết) để củng cố kiến thức cho HS. Ví dụ :

- + Các họa sĩ Ý thời kì Phục hưng thường lấy đề tài sáng tác ở đâu ? (trong Kinh thánh, thần thoại) ;
 - + Qua các bức tranh, tượng giới thiệu trong bài, em có nhận xét gì về đề tài của các họa sĩ đã chọn ? (tuy lấy đề tài trong Kinh thánh, trong thần thoại nhưng khi thể hiện lại tái tạo nên khung cảnh hiện thực và con người đương thời) ;
 - + Hình ảnh con người được thể hiện trong các tác phẩm như thế nào ? (thể hiện với một tỉ lệ cân đối mẫu mực, biểu hiện nội tâm sâu sắc, sống động và chân thực).
- GV tóm tắt nội dung bài một cách ngắn gọn để nêu bật được đóng góp của các họa sĩ, các tác phẩm đối với nền mỹ thuật nhân loại.

Bài tập về nhà

- Suy tâm tranh, ảnh, bài viết liên quan đến bài học.
- Chuẩn bị cho bài học sau.

Thánh Gia đình (1503-1504). Tranh sơn dầu của Mi-ken-lăng-giơ